

VỀ VẤN ĐỀ BẢO VỆ VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ CỦA CÁC DI TÍCH LƯU NIỆM DANH NHÂN

TS. ĐẶNG VĂN BÀI*

Nguyên tắc bảo tàng học đặt ra yêu cầu: Muốn bảo tồn và phát huy giá trị di tích, chúng ta phải nhận thức rõ đối tượng mà mình quản lý về mặt định tính, định lượng cũng như những nét đặc thù tiêu biểu nhất. Và, tiếp sau đó, là áp dụng các biện pháp kỹ thuật bảo quản, tu bổ, tôn tạo di tích và sáng tạo các hình thức, nội dung hoạt động hấp dẫn để tuyên truyền, phổ biến các mặt giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể của di tích cho rộng rãi công chúng trong toàn xã hội. Trong phạm vi bài nghiên cứu này, chúng tôi xin được trình bày quan điểm tiếp cận di tích lưu niệm danh nhân thông qua việc phân tích những vấn đề có liên quan đến Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch như một mô hình thử nghiệm.

1 - Từ tổng kết sâu sắc thực tiễn cách mạng và từ quá trình phát triển nhận thức và tư duy lý luận trong những năm qua, Đảng ta đã khẳng định một cách chắc chắn: "Chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng tư tưởng, là kim chỉ nam cho hoạt động của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta". Có thể hiểu một cách khác là, tư tưởng Hồ Chí Minh cần được nhận thức như một bộ phận di sản văn hoá quan trọng của Việt Nam trong thời kỳ đổi mới và hội nhập quốc tế. Và vì thế, việc bảo tồn và phát huy những giá trị văn hoá tiềm ẩn trong Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ

tịch là trách nhiệm thiêng liêng của toàn ngành di sản văn hoá Việt Nam.

Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch thuộc loại hình di tích lưu niệm danh nhân, được liệt vào danh mục di tích quốc gia đặc biệt quan trọng, với các bộ phận cấu thành cơ bản sau đây:

- Phủ Chủ tịch (vốn là dinh Toàn quyền Đông Dương trước đây) là nơi Bác thường chủ trì các phiên họp của Hội đồng Chính phủ, tiếp các đoàn khách quốc tế và gặp gỡ các đoàn đại biểu, các tầng lớp nhân dân.

- Ngôi nhà Bác đã ở và làm việc từ tháng 12/1954 đến giữa tháng 5/1958.

- Nhà sàn, nơi Bác đã ở và làm việc từ giữa tháng 5/1958 đến ngày 17/8/1969.

- Ngôi nhà Bác làm việc với Bộ Chính trị trong hai năm cuối đời, cũng là nơi chứng kiến giây phút Bác đi xa.

- Nhà để xe ô tô.

- Các di tích ngoài trời như vườn cây, ao cá.

Có thể nói, đây là một trong số rất ít di tích lịch sử cách mạng của Việt Nam còn giữ được gần như nguyên vẹn các bộ phận cấu thành dưới dạng nguyên gốc và ít chịu sự tác động của ngoại cảnh trong gần 40 năm qua. Đặc biệt, Khu di tích lại được phân bố ngay tại Trung tâm chính trị, văn hoá Ba Đình - gắn với Lăng Chủ tịch Hồ Chí Minh, Hội trường Ba Đình, Bảo tàng Hồ Chí Minh và Quảng trường Ba Đình rộng lớn. Đây là những nhân tố góp phần quan

* CỤC TRƯỞNG CỤC DI SẢN VĂN HOÁ

trọng tạo nên giá trị và sức hấp dẫn đặc biệt của Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Có thể coi Khu di tích này là một phức thể di tích lưu niệm sinh hoạt đời sống gắn với một vĩ nhân mà tư tưởng, đạo đức, lối sống và tác phong sinh hoạt đã để lại dấu ấn sâu đậm trong quá trình phát triển lịch sử không chỉ của Việt Nam, mà là cả nhân loại. Nghị quyết của UNESCO có nhấn mạnh "xét thấy Chủ tịch Hồ Chí Minh là một biểu tượng kiệt xuất về quyết tâm của cả một dân tộc đã cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp giải phóng dân tộc của nhân dân Việt Nam, góp phần vào cuộc đấu tranh chung của các dân tộc vì hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội". Danh nhân được hiểu là nhân vật kiệt xuất, nổi tiếng, có đóng góp to lớn, xuất sắc trong một hoặc nhiều lĩnh vực trong đời sống xã hội (chính trị, quân sự, kinh tế, văn hoá, khoa học...), có tác dụng thúc đẩy và tạo nên những chuyển biến lớn trong từng giai đoạn lịch sử của đất nước, có đạo đức cao đẹp, được lịch sử và nhân dân thừa nhận, suy tôn, là tấm gương sáng cho hậu thế noi theo.

Với nhận thức như trên, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch hội tụ đầy đủ điều kiện của một di tích quốc gia đặc biệt, nó hàm chứa các mặt giá trị phi vật thể tiêu biểu mang tầm cỡ quốc tế.

Xét trong hệ thống các di tích và bảo tàng lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh trên phạm vi cả nước, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch có vị trí hàng đầu vì nơi đây đã có thời gian dài - 15 năm liên tục (1954 - 1969) gắn với nhiều sự kiện lịch sử quan trọng trong cuộc đời hoạt động cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh nói riêng, của quá trình lịch sử dân tộc nói chung. Đó cũng là giai đoạn mà Chủ tịch Hồ Chí Minh có nhiều hoạt động sôi động nhất với tư cách là Chủ tịch Đảng và Chủ tịch Nước Việt Nam Dân chủ cộng hoà (nay là Cộng hoà Xã hội chủ nghĩa Việt Nam). Chính ở nơi đây, Bác đã cùng Bộ Chính trị, Trung ương Đảng đề ra đường lối chiến lược và sách lược cho sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước và đưa cả nước đi lên chủ nghĩa xã hội, đặt nền móng vững chắc cho sự nghiệp đoàn kết dân tộc và quốc tế của Đảng và Nhà nước ta.

Nét độc đáo của Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí

Đặng Văn Bài: Về vấn đề bảo vệ và phát huy giá trị các di tích...

Minh tại Phủ Chủ tịch là ở chỗ: Cái cao cả lại được biểu hiện qua những cái giản dị và khiêm nhường. Khu di tích này không có những công trình đồ sộ, hoành tráng làm cho con người phải choáng ngợp như Kim Tự Tháp (Ai Cập), Vạn Lý Trường Thành (Trung Quốc)..., mà chỉ là một khuôn viên bình thường cả về quy mô lẫn kiến trúc, nhưng lại ẩn chứa những phẩm chất tinh thần cao đẹp của một bậc vĩ nhân - Trong lòng bạn bè quốc tế, Bác là anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hoá kiệt xuất; đối với dân tộc, Bác là người sáng lập Đảng và vị lãnh tụ kính yêu của nhân dân, là nhà "hiền triết phương Đông", từ lâu đã trở thành huyền thoại, được dân gian thừa nhận và suy tôn là "vị thánh", được lập đền thờ ở nhiều địa phương trong cả nước. Đây thực sự là một "hiện tượng văn hoá" mà còn phải cần nhiều thời gian nghiên cứu chúng ta mới có thể lý giải được đầy đủ bản chất của nó. Đồng thời, cũng phải thừa nhận ở đây những mặt giá trị văn hoá phi vật thể thật đặc sắc, không nơi nào có thể sánh được. Bằng chứng là, suốt từ ngày Khu di tích được mở cửa đón khách đến nay, đã có hơn 40 triệu lượt người tới thăm và, theo số liệu nghiên cứu của Khu di tích, thì có tới 82,5% số người được hỏi đều bày tỏ nguyện vọng muốn được trở lại thăm di tích nhiều lần nữa.

Chúng ta có quyền tự hào rằng, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch đã vinh dự được đón hầu hết các nguyên thủ quốc gia và nhiều chính khách từ nhiều nước trên thế giới, kể cả những người có tư tưởng đối lập về chính trị, khi đến Việt Nam vào thăm, với ý thức trân trọng, tình cảm ngưỡng mộ, cảm phục đặc biệt về nhân cách Hồ Chí Minh.

Mỗi người đến thăm Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh đều có thể tìm được lời giải đáp cho những băn khoăn có tính cá nhân, hay nhận được bài học về nhiều vấn đề xã hội mà thời đại chúng ta đang cần giải quyết. Và, hơn thế nữa, những bài học bổ ích như vậy còn giúp cho mỗi chúng ta tự hoàn thiện bản thân mình. Thực tế trên chúng tỏ sức lan toả và khả năng cuốn hút của Khu di tích là vô cùng to lớn.

Cuối cùng, phải khẳng định là, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch cùng hệ thống các di tích và bảo tàng Hồ Chí Minh, với các mặt giá trị sâu sắc và tiêu biểu, đã trở thành một bộ phận quan trọng, ảnh hưởng

Nhà sàn - nơi Bác ở và làm việc từ tháng 5/1958 đến tháng 8/1969

Ảnh: Khu DTCTHCM tại PCT

không nhỏ đến định hướng phát triển du lịch Việt Nam nói chung và hoạt động du lịch ở các địa phương nói riêng. Đó cũng là loại tài nguyên du lịch hấp dẫn còn chưa được khai thác có hiệu quả tương xứng.

2 - Nhiệm vụ đặt ra cho ngành di sản văn hoá hôm nay là phải thực sự đổi mới tư duy để sáng tạo những hình thức và nội dung hoạt động hấp dẫn nhằm phát huy các mặt giá trị văn hoá vật thể và phi vật thể tiềm ẩn trong các hạng mục di tích và các bộ sưu tập kỹ vật thiêng liêng gắn bó với một phần quan trọng trong cuộc đời hoạt động của Bác Hồ cho rộng rãi công chúng trong toàn xã hội. Đó là con đường đúng đắn nhất để ngành di sản văn hoá góp phần thực hiện tốt các mục tiêu lớn về văn hoá đã được xác định trong Nghị quyết Đại hội X của Đảng là: "Tiếp tục phát triển sâu rộng và nâng cao chất lượng nền văn hoá tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Gắn kết chặt chẽ và đồng bộ văn hoá với phát triển kinh tế - xã hội, làm cho văn hoá thấm sâu vào mọi lĩnh vực đời sống xã hội. Xây dựng và hoàn thiện giá trị nhân cách con người Việt Nam thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá".

Trong thực tế, tồn tại nhiều hình thức lưu

niệm, tôn vinh các danh nhân của đất nước như: Xếp hạng di tích; xây dựng nhà tưởng niệm; xây dựng tượng đài; tôn vinh, trưng bày giới thiệu tại các bảo tàng; đặt tên cho đường phố, các công trình công cộng, giải thưởng, quỹ học bổng; xuất bản sách, làm phim, sáng tác âm nhạc, ca khúc, tranh ảnh... Tùy từng trường hợp cụ thể, có thể chọn những hình thức phù hợp nhất có khả năng thể hiện những phẩm chất cao đẹp của danh nhân. Đối với Bác Hồ muôn vàn kính yêu, ta thấy hầu như tất cả các hình thức lưu niệm nêu trên đều đã được thực hiện trong thực tế. Riêng đối với Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch, do là một di tích đặc thù nên rất cần có phương pháp tiếp cận đặc biệt hơn.

Lý luận bảo tàng học hiện đại đặt ra yêu cầu phải thông qua việc nghiên cứu toàn diện các di tích vật thể trong Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch (động sản và bất động sản, cảnh quan thiên nhiên, vườn cây, ao cá trong khuôn viên di tích) để xác định rõ các mặt giá trị văn hoá phi vật thể đang ẩn chứa trong từng kỹ vật gắn với đời sống thường nhật của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Chỉ khi nào nắm vững được các mặt giá trị phi vật thể (tức nội dung cốt

lỗi của tư tưởng Hồ Chí Minh còn ngưng đọng trong di tích) thì cán bộ bảo tàng mới thực sự có những đóng góp xứng đáng vào việc giáo dục, bồi dưỡng lý tưởng, hoài bão, nhân cách sống cho thế hệ trẻ, để họ tự giác học tập, công tác, phấn đấu, rèn luyện theo tư tưởng, đạo đức và lối sống của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Tất nhiên, Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch không thể phản ánh đầy đủ, toàn diện hệ thống tư tưởng của Bác Hồ, cho nên ở từng điểm di tích, từng kỷ vật cụ thể, chúng ta phải khai thác những khía cạnh đặc sắc nhất liên quan đến tư tưởng của Người. Nhiệm vụ đặt ra là phải lựa chọn những nội dung tư tưởng gắn liền với những vấn đề có tính chất thực tiễn và cấp thiết của xã hội đương đại, phục vụ thiết thực cho sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, thực hiện mục tiêu "dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ, văn minh". Đó cũng là phương thức tốt nhất để chúng ta hiện thực hoá những ham muốn cuối cùng, ham muốn tột bậc của Chủ tịch Hồ Chí Minh là "làm sao cho nước ta hoàn toàn độc lập, dân ta hoàn toàn tự do, đồng bào ta ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành".

Cần nhận thức rõ một nguyên tắc khoa học là, di sản văn hoá chỉ được thực sự bảo tồn lâu dài khi những giá trị tiêu biểu của nó có được vị trí xứng đáng trong đời sống xã hội, phục vụ được những nhu cầu cho con người trong xã hội đương đại đặt ra. Ngoài những điểm di tích và tài liệu hiện vật gốc lưu giữ trong Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch, chúng ta cũng cần triệt để khai thác nguồn tư liệu có giá trị và hấp dẫn khác là: Lời kể chuyện, hồi ký của những người bạn chiến đấu, gần gũi, những nhân chứng lịch sử, những người may mắn được gặp gỡ, làm việc hoặc giúp việc trực tiếp với Bác Hồ, những dòng ghi cảm tưởng sâu sắc của khách tham quan khi được tiếp xúc trực tiếp với các kỷ vật trong Khu di tích, đặc biệt là cảm tưởng của những chính khách, nguyên thủ quốc gia, những nhân vật nổi tiếng trên thế giới. Có thể coi những dòng cảm tưởng đó là sự thẩm định sâu sắc nhất về những giá trị văn hoá phi vật thể gắn với tư tưởng Hồ Chí Minh được phản ánh qua Khu di tích. Vì thế, thông qua việc giới thiệu loại tài liệu này, chúng ta sẽ giúp cho thế hệ hôm nay cảm nhận thật sâu sắc những phẩm chất cao đẹp của lãnh tụ Hồ

Chí Minh. Chúng ta hãy cùng nhau đọc lại dòng cảm tưởng do vị đại diện cơ quan Liên hợp quốc tại Việt Nam đã ghi sau khi thăm Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh: "Cuộc sống giản dị của Chủ tịch Hồ Chí Minh và sự gần gũi với nhân dân là đặc trưng cho tình yêu với đất nước của Người. Không một ai đến thăm nơi ở khiêm nhường này mà không trào dâng niềm cảm xúc trước sự vĩ đại của một con Người đã trở thành huyền thoại ngay cả trong cuộc sống đời thường của mình".

3 - Cách đây đúng 40 năm, trên các phương tiện thông tin đại chúng ở miền Bắc Việt Nam đã vang lên lời kêu gọi đồng bào chiến sĩ cả nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh "Không có gì quý hơn độc lập, tự do". Lời kêu gọi thiêng liêng của Bác là "lời hịch cứu nước" đối với nhân dân Việt Nam và là "lời kêu gọi của lương tri con người" đối với bạn bè quốc tế. Chắc chắn rằng, không gian văn hoá ở Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch phải là nơi ghi lại những dấu ấn liên quan tới quá trình suy tư, trăn trở và sáng tạo của Bác Hồ khi Người viết ra lời kêu gọi thiêng liêng mang tầm nhân loại và thời đại như thế.

Trong thực tế, lời kêu gọi của Bác Hồ đã truyền đến cho toàn thể đồng bào và chiến sĩ cả nước bản lĩnh và ý chí quyết tâm sắt đá của Việt Nam: "Giòn Xơn và bẻ lũ phải biết rằng: Chúng có thể đưa 50 vạn quân, 1 triệu quân hoặc nhiều hơn nữa để đẩy mạnh chiến tranh xâm lược ở miền Nam Việt Nam. Chúng có thể dùng hàng nghìn máy bay, tăng cường đánh phá miền Bắc. Nhưng chúng quyết không thể lay chuyển được ý chí sắt đá, quyết tâm chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam anh hùng... Chiến tranh có thể kéo dài 5 năm, 10 năm hoặc lâu hơn nữa. Hà Nội, Hải Phòng và một số thành phố, xí nghiệp có thể bị tàn phá, song nhân dân Việt Nam quyết không sợ: Không có gì quý hơn độc lập tự do. Đến ngày thắng lợi, nhân dân ta sẽ xây dựng lại đất nước ta đàng hoàng hơn, to đẹp hơn".

Ngày nay, tư tưởng "Không có gì quý hơn độc lập, tự do" của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã trở thành chân lý của thời đại, thành tia sáng mặt trời soi rọi con đường cho nhân dân ta tiếp tục đi lên, bất chấp những nguy cơ do âm mưu diễn biến hoà bình, xung đột sắc tộc và tôn giáo, chủ nghĩa khủng bố quốc tế đang đe dọa sự tồn

vong của toàn nhân loại.

Giá trị nhân văn của tư tưởng "Không có gì quý hơn độc lập, tự do" cũng đã được các nghệ sĩ điêu khắc ở Liên Xô (cũ) khắc hoạ sâu sắc trong tượng đại nghệ thuật đặt tại thủ đô Mạc Tư Khoa - Tư tưởng của Bác Hồ được thể hiện dưới dạng cách điệu một mặt trời chiếu dọi ánh sáng tới muôn nơi, phía dưới là hình ảnh một thế giới trẻ, được tượng trưng bởi hình tượng một thanh niên đầy sức sống đang đón nhận chân lý của thời đại. "Độc lập và Tự do" luôn là khát vọng của từng cá nhân, từng quốc gia dân tộc và cả nhân loại tiến bộ hôm nay và cả mai sau. Điều đó khẳng định tư tưởng "Không có gì quý hơn độc lập, tự do" của Chủ tịch Hồ Chí Minh mang tính nhân loại, nó đã vượt ra khỏi không gian biên giới các quốc gia và sẽ tồn tại mãi mãi như "một chân lý vĩnh hằng".

Chúng ta cần nghiên cứu kỹ nội dung kỹ vật lịch sử này cùng quá trình tư duy sáng tạo ra chân lý mang tầm nhân loại và thời đại mà Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khởi xướng, cũng như cao trào rộng lớn của toàn Đảng, toàn quân, toàn dân ta và tất cả lực lượng tiến bộ trên toàn thế giới hưởng ứng lời kêu gọi lịch sử của Bác Hồ. Đồng thời, chúng ta cũng cần tận dụng thế mạnh các phương tiện kỹ thuật và mỹ thuật hiện đại có thể trợ giúp để tạo lập ra những không gian văn hoá thích hợp làm cho tư tưởng "Không có gì quý hơn độc lập, tự do" của Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp tục vang lên như một lời nhắc nhở cho các thế hệ người Việt Nam hôm nay và mai sau hãy mãi mãi giương cao chân lý bất tử của thời đại trong công cuộc đấu tranh xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam ngày một đàng hoàng hơn, to đẹp hơn như lời ước nguyện của Bác Hồ ngày nào.

Được tiếp cận với văn bản có tính lịch sử, được nghe giọng nói của Bác Hồ đọc lời kêu gọi, được gặp gỡ trao đổi với những nhân chứng lịch sử hiểu rõ quá trình soạn thảo lời kêu gọi thiêng liêng ấy ngay trong không gian văn hoá nơi văn bản được hình thành, chắc chắn ý nghĩa giáo dục của di tích sẽ được nhân lên gấp bội. Qua những điều trình bày ở trên, chúng tôi chỉ dám phác thảo một mô hình giản lược thể hiện quan niệm tiếp cận vấn đề phát huy giá trị di sản tư tưởng Hồ Chí Minh trong thời đại ngày nay. Tùy từng trường hợp cụ thể, chúng ta cần sáng tạo

những hình thức sinh động hơn trong hoạt động tuyên truyền, giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh dưới nhiều góc độ tiếp cận khác nhau, nhằm thoả mãn nhu cầu đa dạng của các tầng lớp nhân dân khi đến thăm Khu di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh.

4 - Nếu khu di tích mới chỉ được bảo tồn ở mức độ thực hiện đầy đủ các nguyên tắc bảo tàng học đơn thuần thì chúng ta cũng mới chỉ có trong tay một di tích quốc gia đặc biệt quan trọng dưới dạng tiềm năng hoặc tài nguyên du lịch. Để Khu di tích thực sự có chỗ đứng vững chắc trong đời sống xã hội, thì nó cần phải trở thành một sản phẩm du lịch văn hoá đặc thù. Nói cách khác, rất cần thiết phải tạo lập cho Khu di tích những điều kiện hạ tầng cơ sở kỹ thuật và các loại dịch vụ văn hoá - du lịch hỗ trợ tại chỗ. Điều đó cũng có nghĩa là, cần nghiên cứu và đáp ứng tất cả các loại nhu cầu sinh hoạt văn hoá lành mạnh và chính đáng của du khách khi đến thăm di tích. Vừa qua, Lãnh đạo Bộ Văn hoá - Thông tin đã ký Quyết định số 9883/QĐ - BVHTT, ngày 30 tháng 12 năm 2005, phê duyệt Dự án đầu tư "Bảo tồn, tu bổ và phát huy giá trị Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch" với mục tiêu "Giữ gìn di tích lịch sử về Chủ tịch Hồ Chí Minh, đảm bảo tốt việc bảo quản di tích, các tài liệu, hiện vật của Chủ tịch Hồ Chí Minh, môi trường và toàn bộ cảnh quan của di tích một cách khoa học và đạt hiệu quả cao cũng như tạo điều kiện thuận lợi cho công tác phát huy tác dụng của di tích, đảm bảo hàng năm trung bình phục vụ từ 2.500.000 đến 2.800.000 lượt khách". Đây là cách tiếp cận phù hợp với xu thế phát triển bảo tàng học thế giới. Mục tiêu của dự án không chỉ dừng lại ở việc bảo tồn, tu bổ di tích mà còn nhằm thiết lập các điều kiện để phát huy giá trị, hướng tới khả năng phục vụ một lượng khách tham quan xác định hàng năm. Từ nhận thức và cách tiếp cận trên, dự án đã được phân thành 3 giai đoạn đầu tư với các dự án thành phần là:

- Cải tạo và nâng cấp hệ thống thoát nước và xây mới khu vệ sinh công cộng, hạng mục phòng chống mối mọt.
- Tu bổ, bảo quản các công trình kiến trúc và hệ thống đường nội bộ.
- Tu bổ cảnh quan môi trường và hệ thống trưng bày cũng như bảo vệ an ninh.

Như vậy là, dự án đã chuẩn bị những điều kiện cần và đủ cho các hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch. Song, để Khu di tích này trở thành một sản phẩm du lịch - văn hóa hoàn chỉnh, vẫn cần thực thi những phần việc tiếp theo như:

- Tổ chức các loại hình dịch vụ du lịch và văn hoá theo nhu cầu của du khách, ít nhất cũng là: Các mặt hàng lưu niệm văn hoá, phục vụ giải khát và các món ăn nhanh phù hợp với tính chất của di tích để khách tham quan có điều kiện lưu lại ở Khu di tích lâu hơn, nghiên cứu và tìm hiểu sâu hơn những giá trị tư tưởng sâu sắc ẩn chứa bên trong các di tích và hiện vật gốc hiện tồn trong khu di tích, biên soạn và xuất bản các ấn phẩm giới thiệu về di tích...

- Phối hợp với các phương tiện thông tin đại chúng triển khai các hoạt động tiếp thị, đặc biệt là quảng bá du lịch cho rộng rãi du khách trong nước và quốc tế.

- Phối hợp với ngành Du lịch xây dựng các tuyến điểm du lịch đặc thù kết nối hệ thống di tích và bảo tàng Hồ Chí Minh trên cả nước nhằm tạo ra một sản phẩm du lịch mới - du lịch nghiên cứu, học tập tư tưởng, đạo đức, lối sống và nhân cách Hồ Chí Minh.

- Đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ hướng dẫn viên vừa hiểu biết sâu sắc về tư tưởng Hồ Chí Minh, vừa nắm vững kiến thức, nghiệp vụ bảo tàng để giúp cho khách tham quan khám phá được những giá trị văn hoá đang lấp lánh bên trong các di tích và kỷ vật về Chủ tịch Hồ Chí Minh hiện tồn trong Khu di tích.

Tóm lại, phương thức hoạt động của chúng ta là: Để chuyển tải được tư tưởng, đạo đức, lối sống và nhân cách cao đẹp của Chủ tịch Hồ Chí Minh đến với công chúng, Khu di tích Chủ

tịch Hồ Chí Minh sau khi được bảo tồn, tu bổ, tôn tạo dưới dạng di tích gốc, cần được bổ trợ thêm các loại hình dịch vụ văn hóa và du lịch để trở thành một sản phẩm du lịch có sức hấp dẫn. Điều đó đòi hỏi chúng ta phải nhận thức đầy đủ các mặt giá trị di sản tư tưởng Hồ Chí Minh và đưa Khu di tích lưu niệm Bác Hồ trở thành một trọng điểm trong quy hoạch chiến lược phát triển của cả hai ngành Văn hoá - Thông tin và Du lịch.

Về định hướng hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị Khu di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Phủ Chủ tịch, với 3 công đoạn, có thể đưa ra một lược đồ khái quát như sau:

- Nơi ở và làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh qua nghiên cứu, xếp hạng thành Khu di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh;

- Khu di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh qua tu bổ, tôn tạo thành sản phẩm văn hoá đặc thù dưới dạng tài nguyên du lịch;

- Khu di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh dưới dạng tài nguyên du lịch được bổ sung các điều kiện hạ tầng cơ sở kỹ thuật và tổ chức các loại hình dịch vụ văn hoá thành sản phẩm du lịch có hàm lượng thông tin đa dạng về các khía cạnh tư tưởng Hồ Chí Minh với tư cách là một bộ phận di sản văn hoá phi vật thể tiêu biểu của Việt Nam./.

D.V.B

Chú thích:

1 - Trung tâm Khoa học xã hội và Nhân văn Quốc gia - Ủy ban Quốc gia UNESCO của Việt Nam: *Chủ tịch Hồ Chí Minh - anh hùng giải phóng dân tộc, nhà văn hoá lớn*, Nxb. KHXH, H. 1995, tr.5.

2 - *Tài liệu học tập Nghị quyết Đại hội X của Đảng*, Nxb. Chính trị Quốc gia, H. 2006, tr. 56.

3 - *Hồ Chí Minh gương sáng đời đời*, Nxb. Chính trị Quốc gia, H. 1998, tr. 18.

SUMMARY: ISSUES ON PROTECTION AND PROMOTION OF COMMEMORATIVE MONUMENTS (DR. ĐẶNG VĂN BÀI)

The issue of protection and promotion of commemorative monuments has been raised and proposed through the case study of President Hồ Chí Minh Monuments at the Presidential Palace (Phủ Chủ tịch), which constitutes full conditions for a national special monument. Together with Hồ Chí Minh Museum, it has become an important part in identifying development direction for tourism in Vietnam. The article brings in recommendations on specific issues for the protection and promotion of tangible and intangible cultural values of these inviolable monuments and souvenirs - which strongly attached to President Hồ.